

Inele de hârtie

Pentru Ariella mea

Această carte descrie împrejurările în care am părăsit România, cu o zi înainte de a împlini 26 de ani. Consider publicarea ei mai întâi în limba română un fel de întoarcere în țară, chiar dacă numai simbolică, după mai bine de 44 de ani. Le mulțumesc din suflet lui Alex. Ștefănescu – care apreciasse cartea mea precedentă *Un viitor luminos* – pentru oferta de a include *Inele de hârtie* în colecția domniei sale la Editura Pleiade și prietenului meu Paul Budimir – care m-a convins de necesitatea traducerii în limba română a ambelor manuscrise – pentru că mi-au înlesnit această întoarcere.

Era anul 1968. Aveam 22 de ani. Lumea mea, singura pe care o cunoșteam – rigidă, nemiloasă și închistată – era în război cu lumea liberă. Istoricii și politicienii îl numeau „război rece”. Era într-adevăr război – unul foarte sângeros îndreptat împotriva neamului meu, care fusese rupt de restul lumii. Contactele dintre noi și cetățenii străini nu erau permise. În acel an am avut norocul să întâlnesc o fată pe care o chema Ariella și venea din lumea liberă. Mi-am deschis inima către ea și ea și-a deschis inima către mine. Pentru noi, dintr-o dată, n-a mai fost război și cele două lumi s-au făcut una. În mințile noastre totul a fost atât de simplu.

Aceasta este povestea noastră din acele vremuri.

CAPITOLUL 1

Ajunul Paștelui ortodox, 1968, București.

O văzusem în luna aceea doar din profil. Părea foarte grăbită și silueta ei a trecut ca o săgeată prin holul Facultății de Drept, cu fața zâmbitoare întoarsă doar o clipă spre mine, suficient ca să mi se întipărească în memorie pentru totdeauna. Apoi a dispărut din ochii mei la fel de iute, ca o gazelă înghițită de savană, lăsându-mă pe gânduri.

În zilele următoare, am căutat-o cu neliniște în suflet, cercetând chipurile care intrau și ieșeau pe ușa principală. Dispăruse. Mi-a trecut prin minte gândul că venise la congres doar pentru o zi. Dar nu, nu puteam să cred. Totul din înfățișarea ei îmi spunea că era străină. Și asta m-a bucurat, dar m-a și speriat, în egală măsură.

Apoi a venit sâmbăta, ultima zi a celui de-al 12-lea Congres Internațional de Lingvistică și Filologie Romanică. M-am prezentat la lucru mai devreme, cu speranță în inimă, refuzând să cred că aceasta era ultima mea șansă de a o vedea pe tânăra care m-a încântat cu apariția ei de-o clipă. Mi-a plăcut puținul pe care l-am remarcat la ea; părul culoarea corbului, strâns într-o coadă ce i se legăna de pe un umăr pe celălalt, buzele rotunde și senzuale și pielea măslinie care îmi amintea de țigăncile de la Lupoiaia. Nu voiam ca participanții la congres și vraja creată de zumzetul vocilor în limbi străine din holul facultății să dispară, sau, cel puțin, nu voiam să se întâmple așa ceva înainte ca să o pot revedea pe tânăra străină care mă fermecase. Gândul ăsta m-a făcut să reflectez mult în săptămâna aceea la paradoxul pe care-l trăiam. Eram în anul trei la universitate, studiam limbi străine și, totuși, era pentru prima oară când mă atingeam de

străini, în sens literal, atunci când treceau pe lângă mine, sau chiar când mi se adresau. Mulți dintre colegii mei studenți nu aveau o astfel de ocazie. Contactul dintre noi și străini, în special vestici, nu era permis, decât dacă era autorizat în mod expres. Așadar, mă simțeam privilegiat și norocos și zâmbeam în sinea mea la gândul că eram unul dintre cei câțiva studenți, buni vorbitori de limbi străine, pe care decanul nostru i-a împrumutat Comitetului de Organizare al congresului, ca să ajute participanții să ajungă în sălile unde se țineau lucrările și să răspundă la întrebările acestora. Am fost prelucrați să evităm discuțiile politice dar, în caz de nevoie, trebuia să avem în vedere supremația sistemului nostru politic asupra sistemului lor și să le amintim că în țara noastră nu mai exista exploatarea omului de către om, că nu aveam șomaj și că fiecareia i se asigura un loc de muncă; că în societatea noastră nu erau întreruperi ale producției datorate grevelor nici nesfârșite negocieri între muncitori și fabrici și uzine. Sistemul nostru era echitabil pentru toți. Aveam, așadar, toată libertatea pe care o doream ca să ne concentrăm asupra principalei datorii, aceea de a construi un viitor luminos pentru fiecare, așa cum ne promiteau mereu conducătorii noștri. Mulți dintre noi știam că vorbele conducătorilor noștri erau simple palavre și nu îi credeam. Așa încât, se părea că ajunsesem la un fel de înțelegere nescrisă ca ei să ne mintă pe noi iar noi să-i mințim pe ei. Spuneam da în fața lor și nu în sinea noastră. În felul acesta fiecare mai câștigam o zi – ei continuau să ne conducă iar noi continuam să trăim.

Fuseam pus în dimineața aceea la ușa de la intrarea principală. Primul grup de participanți care a sosit vorbea germana, o limbă pe care n-o știam dar o puteam recunoaște. Erau bine dispuși și râdeau cu voce tare. Când s-au apropiat de mine, un domn chel, între două vârste, din Germania Democrată le-a cerut celorlalți să se oprească, s-a întors spre mine și, într-o românească aproximativă, arătându-mi șase degete, m-a întrebat: „Ce număr este ăsta în românește?” Am fost luat cam pe nepregătite dar am răspuns „Șase” și toți au izbucnit într-un râs zgomotos. „Bun băiat, grozav!” a zis el, dându-mi o scatoalcă

zdrăvănă pe spate. Mai târziu aveam să află că sunetul lui „șase” al nostru semăna cu *Scheiße* din germană care la ei însemna „caca”. Tovarășul profesor din Germania de Est era hâtru. Avea simțul umorului și asta mi-a plăcut la el. Părea un pic mai relaxat decât mine și compatrioții mei.

După două ore am fost schimbat de la ușă. Îmi era ciudă, pentru că n-o mai puteam vedea pe fata cu coada de culoarea corbului, dacă avea să reapară, așa cum speram eu. Puțin mai târziu, am aranjat să fac schimb de locuri cu un alt coleg și m-am instalat din nou la ușa principală, cercetând chipurile din foaiier, iar cu un ochi fiind atent la aleea care venea dinspre Bulevardul 6 Martie spre intrarea în Facultatea de Drept.

În jurul prânzului, una dintre profesoarele mele tinere de spaniolă a intrat grăbită.

„*Buenos días, Señora Profesora,*” am salutat-o zâmbind pe tovarășa Panduru. Aveam o înțelegere să vorbim în limba spaniolă cât mai mult în afara orelor și eram bucuros că spaniola îmi permitea să evit termenul urât de „tovarăș”.

„*¡Hola Flonta! ¿Cómo estás?*” m-a întrebat ea, aruncându-și privirile spre cele câteva persoane din foaiier.

Mi-a spus că avea programată o întâlnire cu o italiancă pe care nu putea să o onoreze pentru că apăruse o altă problemă importantă. Apoi m-a întrebat dacă m-am împrietenit cu vreun străin.

„N-avem voie,” i-am răspuns.

„Știu!” Și-a rotit ochii împrejur și, cu un aer de frondă, mi-a spus că ea s-a împrietenit cu câțiva spanioli și că era foarte bucuroasă de asta. În anul următor, avea să facă cerere de pașaport și spera să-l obțină și să poată merge în Spania.

Știam că nu putea să schimbe lei românești și am întrebat-o cum avea să rezolve problema asta.

„Prietenii mei mi-au promis că mă vor ajuta. Odată și odată am să le restitui împrumutul cumva, bineînțeles” a răspuns foarte sigură pe ea; în timp ce vorbea, ochii erau îndreptați spre ușile de la sălile de conferință.

„*Perdona*,” spuse, lasându-mă în expectativă, și își flutură mâna spre o tânără care ieșea dintr-o sală. Brusc, inima mea a început să bată de parcă voia să-mi sară afară din piept. Era fata cu părul împletit în coada de culoarea corbului, care îi zâmbea și o saluta pe *Señora* Panduru, fluturându-și mâna. S-au apropiat una de cealaltă la câțiva metri de locul unde eram eu și au schimbat câteva cuvinte. Apoi, împreună, s-au apropiat de mine.

„Aș vrea să-ți fac cunoștință cu *Signorina* Ariella Dal Seno,” spuse *Señora* Panduru. „Flonta este cel mai bun student al meu,” minți ea.

I-am sărutat mâna Ariellei, așa cum se obișnuia la noi cu doamnele. Ea s-a înroșit, aproape retrăgându-și-o, pentru că îi era străin acest tip de galanterie.

„Ai grijă de ea, Flonta, e șansa ta să vorbești cu o italiancă,” spuse *Señora* Panduru, de data asta în românește, zâmbind. Apoi a plecat.

Inima îmi bătea la fel de repede ca și cum aș fi alergat ultima sută de metri ai unui maraton. Dorința mea de a face cunoștință cu fata asta, care m-a dominat întreaga săptămână, s-a îndeplinit și acum eram fără glas. Știam că trebuia să spun ceva. Eram băiatul la urma urmelor și asta se aștepta de la mine. Ariella a făcut lucrurile mai ușoare, mutându-și privirea de la mine spre tovarășa Panduru care ajunsese deja afară din clădire și cobora scările Facultății de Drept.

„*Signorina* Dal Seno, sunteți prima tânără din Vest cu care vorbesc în viața mea,” am spus sperând să o impresionez. Și, judecând după mirarea ei, chiar am impresionat-o.

„Într-adevăr?” spuse aproape îngânând, vădit surprinsă și încântată. „Dar, stai,” a continuat jumătate în glumă, jumătate în serios, „să începem cu dreptul. Spune-mi Ariella. Mi-ar face plăcere.”

„De acord,” am spus ușor încurcat.

Ariella cu coada ei lungă, arătând mai degrabă ca o școlăriță silitoare, părea mult mai tânără pentru vârsta ei; când zâmbea, buzele ei bine conturate lăsau să se vadă niște dinți albi ca perlele care străluceau în contrast cu pielea ei măslinie. Privind cu

admirație această încântătoare față imperialistă, toate învățăturile primite de la regimul nostru – cum că țările capitaliste și, implicit, cetățenii acestora, erau dușmanii noștri – s-au dus pe apa sâmbetei. Toate legile care împedicau relațiile dintre *noi* și *ei* au devenit pe loc irelevante, în ciuda regulilor.

La vremea aceea, erau două tipuri de crime pe care le puteai săvârși: propagandă împotriva sistemului socialist și trădare – diferite tipuri de trădare – față de Stat. Legislația era scrisă în puține cuvinte dar avea aplicație largă ca să permită Securității să acționeze împotriva unui suspect după bunul ei plac. Oricine putea deveni suspect în orice moment. Pedeapsa era până la douăzeci de ani de închisoare și confiscarea averii și, uneori, chiar moartea.

„La ce conferințe ai participat până acum?” m-a întrebat.

I-am spus că n-am participat la niciuna pentru că noi, studenții, eram acolo doar ca să le fim ghizi participanților. A părut ușor dezamăgită, dar mi-a spus că îi părea foarte bine că a venit la congres pentru că era interesată în lingvistica structuralistă și că deja făcea cercetări în acest domeniu. Era cu câțiva ani mai mare decât mine și absolvise cu trei ani în urmă Universitatea de Stat din Milano. Apoi, ca și cum am fi fost deja buni prieteni, m-a întrebat:

„Ce faci în după-amiaza asta?”

„Nu știu... nimic special,” am spus repede. Întrebarea ei m-a luat prin surprindere pentru că a venit pe neașteptate.

„Poate vii în excursia la Muzeul Satului. Am auzit că este pe malul unui lac minunat. Ai fost acolo?”

Mi-a plăcut întrebarea ei. Puteam spune nu? Asta ar fi trebuit să fac dacă era să respect regulile. Dar cum o puteam refuza pe fata asta încântătoare? Cine știe dacă eu aș fi avut curajul să o invit pe ea? Poate nu, date fiind restricțiile care ni se impuneau. În urechi îmi suna interdicția de a accepta invitații sau cadouri de la străini.

„Da, am fost acolo de câteva ori.”

„Ne vedem aici după următoarea conferință?” m-a întrebat

Ariella.

„Desigur,” am răspuns cu nerăbdare.

„Pe curând!” spuse, învăluindu-mi sufletul cu privirea ei.

„Pe curând!”

A plecat și, după câțiva pași, s-a întors și mi-a făcut cu degetul în glumă: „Ai grijă, să nu întârzi la prima noastră întâlnire!”

„Fii liniștită, nu mă mișc din locul ăsta,” am spus râzând. Nu puteam crede că mi se întâmpla mie asta.

N-am plecat. Trebuia să rămân la postul meu ca să văd dacă vreunul din imperialiștii aceia părăsea sălile de conferință, unde mergeau, ce făceau și să alertăm autoritățile să ia măsuri la timp pentru a preveni ca străinii să completeze împotriva noastră. Sau... să vrea să se împrietenească cu noi.

Desigur, Ariella era foarte directă, deși la prima vedere lăsa impresia că e o persoană timidă. Eram tot mai intrigat, atras de ea. Și speram din toată inima că nu se va răzgândi în legătură cu excursia.

Ușa sălii de conferință s-a închis în urma ei. Prin minte mi-a trecut gândul că aș putea să mă iau după ea sub un pretext oarecare, rugând pe unul dintre colegi să-mi țină locul. În schimb, m-am dus în ghereta instalată temporar pentru noi, studenții ghizi. Nu mai rămăsese mult spațiu, pentru că era înșesată de persoane. Nori denși de fum pluteau peste tot, nori mici care se uneau cu alții mai mari, după care erau dispersați de mâini experte, doar pentru a fi inhalați de piepturi tinere care tușeau. Tovarășii mei stăteau înghesuiți în gheretă și devorau cu nesat țigară după țigară. Erau țigări străine, în special Kent. Țigările străine se găseau doar în magazinele speciale, cu plata în valută, la care aveau acces vizitatorii străini și membrii de partid de rang înalt, sau pe piața neagră. Pe piața neagră se găseau mai multe mărci de țigări străine, dar, din cine știe ce motiv, țigările Kent au devenit o fixație pentru români. Kent-urile te ajutau să cumperi un televizor color sau un mult râvnit video-recorder precum și alte mărfuri de contrabandă importate din Vest; un carton de Kent te ajuta să-ți pui o proteză dentară sau te plasa în

față pe lista de așteptare la un faimos specialist, în timp ce un pachet îți deschidea tot felul de porțițe care altfel ți-ar fi rămas închise. Țigările Kent erau valuta ilegală acceptată tacit de către regim și, atâta timp cât nu erai prins asupra faptului că le cumperi, erai în siguranță.

M-am așezat lângă Iulia, care mi-a oferit o țigară. În spiralele de fum care îmi ieșeau din gură întrezăream chipul Ariellei, zâmbetul ei cuceritor, părul ei negru ca tăciunele, dar deodată m-a apucat panica: și dacă se răzgândește? Nici nu voiam să mă gândesc la asta și, pentru a-mi alunga această temere, am întins brațul ca să împrăști inelele de fum. Dar am greșit crezând că-mi pot alunga din minte gândul acela cu un simplu gest. Îi simțeam lipsa. Spontaneitatea ei, naturalețea cu care mi-a vorbit, felul de a se purta, toate astea au făcut o impresie puternică asupra mea într-un timp atât de scurt. În gheretă, nimeni nu scotea nicio vorbă, țigările Kent deveneau tot mai scurte până când, după ce ardeau în lanțul de fumători, sfârșeau zdrobite sub călcâiul vreunui toc de pantofi.

Deodată, prin norul de fum, mi s-a părut că o văd pe Ariella. Am ieșit în fugă și chiar ea era, așezată pe o bancă din foaiер, picior peste picior, cu zâmbetul ei natural.

„Ești deja aici?” am întrebat-o plăcut surprins.

„M-am plictisit la conferință. Aș vrea să ieșim de aici.”

„Așteaptă-mă o clipă,” am rugat-o. M-am dus repede la Marin, un student de la franceză și l-am rugat să-mi țină locul. Am șoptit rugămintea și el a acceptat imediat, nu înainte de a mă preveni să am grijă să nu fiu văzut de supervizorul nostru. A adăugat că va trebui să împart cu el cadourile pe care aveam să le primesc de la tânăra italiancă pentru serviciile mele și mi-a făcut cu ochiul în timp ce mă împingea afară din gheretă. Contactele cu vesticii erau jinduite pentru că erau nu doar o sursă de informații despre lumea spre care noi aspiram, ci și una de bunuri materiale de care duceam permanent lipsă.

Am ieșit împreună din clădirea Facultății de Drept. Pașii ei nesiguri la coborârea scârilor m-au făcut să-i ofer brațul, și ea l-a acceptat cu grație. În imaginație mi-a apărut o scenă în care

era Ariella, asemeni unei prințese elegante îmbrăcată într-o rochie albă, cu trenă lungă, și eu, asemeni Prințului Fermecat, în frac cu jabou, conducând-o de mână, așa cum văzusem în filme. Mi-am dat seama că imaginația mea galopa în mare viteză. Gândul permanent că relațiile dintre noi și străini nu erau permise prin lege mă înfuria și făcea ca visul meu să fie și mai intens.

Autocarele închiriate de organizatorii congresului erau aliniate pentru plecarea spre Muzeul Satului. Ne-am urcat în ultimul și am așteptat plecarea. Îi studiam pe cei care urcau, toți străini, care săreau în ochi prin croiala și culoarea îmbrăcămintei, prin exuberanța lor și prin ușurința cu care comunicau între ei. N-am reușit să identific niciun conațional.

Ariella mi-a povestit despre venirea ei în România. Vorbea repede. La început mi-a fost greu s-o urmăresc, pentru că mintea mea procesa încet cantitatea de italiană conversațională ce năvălea spre mine dintr-o dată, deși nu aveam multe probleme cu italiana pe care o auzeam la cursuri și seminarii. Totuși, m-a încântat imersiunea mea totală în limba italiană și prilejul de a o contempla pe tânăra imperialistă care stătea atât de confortabil alături de mine și de a-i sorbi din priviri fiecare gest; zâmbetul ei; ochii migdalați; mișcarea buzelor ei; dinții ei albi; dansul cozii ei groase, negre, de pe un umăr pe celălalt. Și încetul cu încetul am început să mă simt tot mai în largul meu în prezența ei. Dar, cumva, simțeam că eram urmărit – adeseori aveam impresia asta – și nevoia de a-i tempera exuberanța m-a făcut să acționez. I-am spus în șoaptă să vorbească mai încet. A părut că a înțeles și s-a uitat peste umăr, așa cum făcusem și eu în repetate rânduri.

Mi-a spus că fusese invitată în România de către o prietenă pe care o întâlnește la niște cursuri de vară de filologie, la Malaga, cu participarea unor celebriități în domeniu precum Baldinger, Coșeriu, Pottier, care țineau conferințe și la acest congres. M-a întrebat dacă știam că profesorul Coșeriu era român. Deși faimos în Vest, nu auzisem niciodată de el înainte; nu era nici măcar menționat în cursurile noastre de lingvistică. Am aflat ulterior că, atunci când comuniștii au preluat puterea, el era în Italia și nu s-a

mai întors niciodată să guste din paradisul nostru muncitoresc.

La cursul de la Malaga erau doar două fete din România, mi-a spus, și a observat că ele nu mergeau niciodată la cantină, ca toți ceilalți. După ce s-a împrietenit cu Cristina, Ariella le-a vizitat într-o zi în cameră și le-a văzut valizele pline de conserve de pește, de carne și de cacao și atunci a înțeles că n-aveau bani. Mai târziu avea să afle și motivul. Nu aveau voie să iasă din țară cu dolari, iar banii românești nu erau acceptați în schimbul internațional.

Cu câteva zile înainte, când Ariella a sosit în București, Cristina și soțul ei au dus-o la o garsonieră din centrul orașului și pe pat era un cadou pentru ea, un disc LP cu muzică folclorică. I s-a spus că urma să doarmă acolo. Habar n-avea că prietenii ei aveau să doarmă pe jos, în apartamentul părinților Cristinei. Acum se simțea foarte stânjenită și căuta o modalitate de a se revanșa față de ei, pentru că nu voiau să accepte nimic de la ea.

Am coborât ultimii din autocar. Parcul Herăstrău se întindea pe o suprafață vastă, de-a lungul malului Lacului Herăstrău, și pe băncile din parc erau așezate persoane de toate vârstele. Lacul imens, o întindere de apă scânteietoare în soare, era înțesat de bărci cu vâsle. Grupul s-a îndreptat repede spre muzeu, dar noi doi am rămas în urmă.

„Cum îți petreci timpul liber?” m-a întrebat Ariella.

„Oh, lucrez, studiez și ... dorm.”

„Și altceva nu faci?” întrebă ea încruntată.

„Nu prea multe. Ce altceva aș putea face?”

„Nu ieși cu prietenii?”

„Nu prea am prieteni.” Simțeam că trebuia să-i explic cât de ocupat sunt, dar părea ridicol.

„Ciudat! Eu am o mulțime, ne ajutăm unii pe alții, facem multe lucruri împreună. Uneori putem să nu ne vedem cu lunile, ba chiar cu anii, dar totuși rămânem prieteni.”

Concepția ei despre prietenia extinsă îmi era total străină. Eu îmi puteam număra prietenii pe degetele de la o mână. Faptul că tatăl meu fusese etichetat ani mulți drept chiabur – dușman

al poporului – putea fi o explicație pentru asta. M-am obișnuit așa. Ariella mi-a vorbit despre prietenii ei din Spania, Portugalia, România și așa mai departe. *Ce lux*, mi-am zis. Părea că studiul era un lucru auxiliar pentru ea, după felul cum vorbea. Am invidiat-o pentru ușurința cu care își făcea prieteni și dezinvoltura cu care vorbea despre viața ei. Brusc, am simțit dorința arzătoare de a fi în pielea ei, departe de mediul meu cenușiu și limitat. Studiul și munca păreau să constituie toată lumea mea.

„Prea frumos ca să fie adevărat,” au fost singurele cuvinte stupide care mi-au ieșit din gură.

„Pentru noi e o plăcere să ne întâlnim, să discutăm, să schimbăm idei. Nu e neapărat nevoie să avem opinii, filozofii identice.”

Era evident că nu știa mare lucru despre lumea mea, în care schimbul de idei putea fi periculos. Noi știam că a critica guvernul era o crimă, iar cumpărarea de cărți străine și discuțiile pe marginea acestora nu prea erau tolerate. Multe cărți din bibliotecile noastre puteau fi consultate doar cu aprobare specială. Corespondența cu străinii nu era nici ea recomandabilă. Ariella era norocoasă. Lumea mea era atât de diferită de a ei. Multe lucruri erau cu susul în jos, nimic nu era în bună orânduială. Și cum ar fi putut fi când în auto-proclamata noastră societate materialistă tocmai lucrurile materiale erau cele care lipseau. Era evident pentru oricine că lumea occidentală era din punct de vedere material mai bogată decât a noastră. Noi eram toți nevoiași, săraci prin comparație. De aceea prietenia era în primul rând un schimb de bunuri care crea un lanț de obligații între noi. Aveam nevoie unii de alții ca să supraviețuim, pentru că regimul era mai ales interesat de ceea ce noi nu trebuia să facem decât de ceea ce trebuia să avem. „Am obligația să fac asta pentru el sau ea” era ceea ce se auzea adeseori și acesta era liantul care unea oamenii în lumea mea. O viață plină de obligații și deseori lipsită de sentimente nu era deloc plăcută, dar ne ținea ocupați.

„Ești o norocoasă!” am spus și m-am simțit vinovat pentru lipsa mea de imaginație. Apoi am simțit nevoia să-i explic în

liniște că trebuia întotdeauna să fim atenți la ce spunem și ce gândim, pentru că în societatea noastră până și pereții aveau ochi și urechi care aparțineau Securității.

Securitatea a fost înființată în 1948 și până în 1960 a pus în funcțiune un sistem formidabil de supraveghere și represiune, caracterizat prin arestări în toiu noapții, bătaii, tortură și violarea femeilor deținute. Scopul lor era implementarea obiectivelor Partidului, dar neoficial administrau teroarea. S-a estimat că Securitatea avea sute de mii de colaboratori. Oricine putea fi un potențial dușman și, din acest motiv, ne simțeam sub o continuă supraveghere.

Ariella mi-a zis că încerca să înțeleagă, dar că îi venea foarte greu.

Pentru o clipă, nesiguranța ei a făcut să-mi treacă prin cap o idee nebunească. Și dacă, sub zâmbetul acela drăgălaș, lucra pentru ei? Orice era posibil. La urma urmei, cu atitudinea ei prietenoasă și cu farmecul ei deosebit, nu i-a luat prea mult să mă facă să vorbesc. Privind-o perplex pe experta mea Mata Hari și dându-mi seama că observațiile mele merseseră prea departe, am simțit nevoia imperioasă de a îndrepta, într-un fel, ceea ce spusese, poate să mai atenuiez sensul cuvintelor mele, dar ceva m-a oprit; n-am făcut nimic. Am aruncat o privire în jur și am privit-o din nou. Și totuși, zâmbetul acela nu părea cel al unui trădător. Dar cum arăta zâmbetul unui trădător? Nu puteam lăsa ca neliniștea momentului să ruineze totul. De prea multe ori în trecut am fost ghidat de reguli rezumate în simpla frază „*nu se poate*” și am acționat în consecință. Și de prea multe ori am regretat hotărârile luate.

„Ne așezăm un pic?” întrebă Ariella, arătând spre o bancă din parc.

„Da, cred că ești obosită,” am remarcat eu.

S-a îndreptat pe alee spre bancă. Am urmat-o, bucuros că grupul nostru nu mai era prin preajmă și că ghidul nu mai putea să ne cheme în rânduri. Ne-am așezat. Deasupra capetelor noastre, ca un dom maiestuos, se înălța coroana unui copac uriaș. Crengile lui joase erau încărcate de flori minunate de un alb pur, delicat. Printre crengi, străbăteau raze calde de soare care

dansau pe iarbă. O adiere ușoară aducea sunetul calm al apei lacului. Parfumuri delicate se ridicau din straturile multicolore de flori dimprejurul nostru.

„Ce flori superbe!” a exclamat Ariella. „Aici te simți ca în rai.”

Am fost tentat să spun sarcastic „raiul muncitoresc,” mult trâmbițata lozincă cu care ne agresa urechile propaganda oficială, dar am hotărât că deja am vorbit prea mult despre politică.

„Mi-ar plăcea să ai dreptate,” am răspuns în schimb.

M-am ridicat în picioare, am rupt o ramură înflorită și i-am oferit-o. Mi-a mulțumit cu surprindere în priviri și cu obraji îmbujorați, apoi a rupt câteva flori și și le-a prins cu delicatețe în coada neagră; florile îi dădeau un aer sărbătoresc și păreau așezate în locul lor natural. Aș fi vrut s-o îmbrățișez. N-am făcut-o, dar m-am abținut cu greu. M-am simțit mai ușurat și am decis că paranoia mea temporară n-ar trebui să stea în calea petrecerii unui timp plăcut alături de fermecătoarea mea însoțitoare. Ochii ei care mă priveau fix ca și cum ar fi vrut să-mi străpungă sufletul, ușoara roșeață din obraji, cochetăria cu care își înclina capul când zâmbea și tonul blând și grijuliu al vocii când îmi puneă întrebări pe care le considera indiscrete erau naturale și inspirau încredere. Acum totul la ea îmi contrazicea temerile de mai înainte că ar putea fi un agent care lucra împotriva mea. N-ar fi trebuit să pun la îndoială primele mele instincte despre ea și acum regretam acel moment de slăbiciune. Aș fi dorit din tot sufletul să pot opri în loc acele momente petrecute împreună și să le pun în ramă asemenea fotografiilor, cu noi doi în mijloc, ca două figurine inseparabile.

Alaiul zgomotos al delegaților care au urmat itinerarul impus de ghidul oficial se apropia de banca noastră. Am intrat în coloana lor dar la puțin timp după aceea am luat-o spre lac. Ariella a scos un mic țipăt la vederea bărcuțelor cu vâsle care alunecau pe apa liniștită. Văzându-i entuziasmul, am hotărât să închiriez una. După ce ne-am îndepărtat de mal, am lăsat vâslele, mi-am scufundat mâna în apa limpede și curată și priveam cum se îndepărtau undele. Ariella părea că se amuză urmărindu-mă.

„Mă lași să vâslesc și eu?” m-a întrebat înclinându-și capul

și zâmbind.

„Desigur.”

Când am dat să schimbăm locurile, Ariella a alunecat și barca s-a înclinat periculos pe partea ei. S-a sprijinit de mine și, încercând să-i vin în ajutor, am simțit parfumul discret și ademenitor al părului ei care mi-a atins obrazul. Apoi fragila ambarcațiune s-a redresat și Ariella și-a tras fața de la pieptul meu și m-a privit cu ochii ei mari, înfricoșată.

„Ce spaimă!” a exclamat, eliberându-se din brațele mele.

S-a așezat pe banchetă. Stând în picioare, am urmărit-o cu privirea iar inima îmi bătea puternic. Eram bucuros că, într-un fel, am putut să o protejez, chiar dacă doar de apa liniștită a lacului. N-am simțit până atunci niciodată așa ceva pentru o femeie.

„Nu vrei să stai jos?” m-a întrebat.

N-am răspuns. M-am așezat și eu.

La reîntoarcerea în oraș, am vrut să-i ofer Ariellei un cadou care să-i amintească de șederea în România și, poate, și de mine. În timp ce hoinăream pe Calea Victoriei, a vrut să știe ce-i în cele mai impunătoare clădiri. I-am spus că în clădirea de pe partea stângă era Casa Armatei și ea s-a încruntat de parcă aș fi spus o blasfemie.

„Ce-i aia?” m-a întrebat.

Nu știam cum să-i explic, dar i-am spus că era un fel de club al ofițerilor.

„Chiar în mijlocul orașului?”

„Mda, după cum se vede,” i-am spus și apoi am adăugat „Și la o sută de metri în spatele nostru e sediul central al Poliției.”

M-a privit și fața i-a căzut, dar n-a spus nimic. Apoi m-a întrebat ce clădire era cea de pe partea dreaptă.

„E un magazin de jucării,” i-am răspuns. A luat-o spre magazin. Vitrina era la fel de goală ca multe alte vitrine din oraș.

„Unde sunt jucăriile?” m-a întrebat.

„Înăuntru.”

A vrut să vadă și am intrat. Era o gamă foarte redusă de

cubulețe din lemn și câteva unelte din plastic. Câteva articole mai de calitate erau ținute sub tejghea. Cele două vânzătoare stăteau la taclale și nici nu ne-au băgat în seamă, așa că am plecat.

„Nu prea e nimic de cumpărat,” spuse Ariella. „Dacă ai vedea magazinele de jucării din Milano!” a continuat, uitându-se la mine cu ochi strălucitori.

N-aveam ce să-i răspund și mergeam alături de ea, cu gândul la cadoul pe care voiam să i-l cumpăr. Am trecut pe lângă două palate, Poșta Centrală și Telefoanele, și când eu am pronunțat cuvântul „palat” ea a făcut ochii mari. Văzând efectul pe care acest cuvânt îl avea asupra ei, i-am indicat înainte, la distanță, și i-am spus că în piață, pe partea stângă a străzii se afla Palatul Regal. Pe fața ei s-a așternut o expresie curioasă.

„Rege nu mai există,” am explicat.

„A fost omorât?”

„Nu, a abdicat și acum trăiește undeva în Elveția.”

„Ah! În exil, ca regele nostru.”

Mi-a spus că îi părea bine că mă avea pe mine ca ghid. A învățat ceva despre București unde erau palate peste tot, dar nu erau jucării pentru copii. Râsul ei ușor m-a făcut să zâmbesc. Mi-a plăcut ironia ei, dar și mai mult mi-a plăcut râsul ei.

„Merg adeseori la Biblioteca Centrală Universitară care e în piața aceea, vizavi de Palatul Regal,” am spus eu, arătându-i clădirea.

„Bibliotecile sunt locuri minunate. Au cărți italiene de bună calitate?”

„Cred că da, deși nu toate sunt disponibile publicului larg.”

„Nu se poate!” Un amestec de mirare și indignare i se citea pe față. „De ce?”

„Vehiculează ideologii reacționare.”

„Păi atunci cum vă pregătiți voi examenele?”

„Folosim manuale publicate de profesorii noștri, luăm notițe și citim ce e disponibil la biblioteca facultății noastre.”

„Vi se permite să exprimați păreri care nu coincid cu cele

ale profesorilor voștri, să zicem din cărți mai vechi?” m-a întrebat.

„Avem nevoie de permis special ca să consultăm cărți vechi, publicate înainte de preluarea puterii de către comuniști.”

„Incredibil!” Abia putea să se abțină. „Știam că oamenii nu puteau avea Biblia în Rusia, dar m-am gândit că e din cauză că regimul profesa ateismul. Asta e ceva nou pentru mine,” a continuat ea.

Am mers un timp unul lângă altul fără să vorbim. Brusc, s-a oprit și privindu-mă oarecum întrebător a spus o frază pe care aveam să o țin minte mult timp după aceea. „Cine controlează trecutul controlează viitorul; cine controlează prezentul controlează trecutul,” spuse cu o figură gânditoare. „A scris un scriitor englez acum câțiva ani,” a adăugat ea.

Apoi mi-a povestit că de curând a intrat într-o organizație creată de preoți catolici care avea scopul de a educa oamenii în legătură cu ortodoxia rusă, să-i informeze despre lipsa libertății religioase și să contribuie pe orice cale puteau la menținerea prezenței creștine în Rusia. Organizau seminariile cu scriitori și artiști ruși exilați și tipăreau cărți și articole ce le ajungeau prin *samizdat*, copii scrise de mână sau fotocopii.

O ascultam cu profundă admirație. Din când în când întorcea capul spre mine și ochii ei sclipeau inteligent iar vocea ei părea că se străduiește să găsească tonul potrivit pentru a mă convinge că ceea ce îmi spunea era adevărat și că vorbea foarte serios despre aceste lucruri. Am observat că, după fiecare privire pe care mi-o adresa, cobora tonul vocii conspirativ și pe mine mă încânta intimitatea acelor momente create între noi.

Am ajuns în fața magazinului Muzica de lângă Biserica Crețulescu și mi-am adus aminte de discul LP pe care i-l dăruise Cristina. Am întrebat-o dacă îi plăcea muzica populară. Mi-a spus că îi plăcea să o asculte când era tristă. Sub cuvântul „Electrecord” scris cu litere de-o șchioapă, în vitrină erau discuri LP, o chitară, o tobă și un saxofon.

„Hai să intrăm,” am propus.

„Vrei să cumperi ceva?” m-a întreat.

„Ceva pentru tine,” i-am spus.

S-a îmbujorat și a zâmbit.

„Nu, n-ar trebui,” a protestat ea blând.

„De ce nu? Trebuie să-ți aduci aminte de România prin ceva,” am spus.

I-am cerut tânărului vânzător să ne arate câteva discuri LP. Ariella s-a așezat pe un fotoliu și trăgea de rochie ca să-și acopere genunchii. Văzând că o privesc mi-a zâmbit ușor jenată. Expresia ei mi se părea adorabilă. A ales un disc al Mariei Tănase. A ascultat melodia *Cine iubește și lasă* și a vrut să știe textul cântecului. I-am tradus primul vers, dar pe urmă a vrut să-i traduc tot cântecul. Mi-a dat căștile și i l-am tradus. Și când am terminat, ea arăta puțin descumpănită.

„Ce e, nu-ți place?” am întreat-o.

„Ba îmi place, îmi place foarte mult,” a spus. „E atât de obsedant, de răzbunător, de trist.” Părea că se uită prin mine când spunea asta, ceea ce m-a îngrijorat un pic. După care, când a zărit micuța biserică Crețulescu, și-a revenit. Ne-am dus la ușa bisericii de unde ea privea lumea dinăuntru, iar eu o priveam pe ea.

Ne-am întors pe jos, tăcuți, spre Piața Universității. Eu n-aveam curajul să vorbesc despre iminenta, inevitabila noastră despărțire. Mă încerca tristețea că, după ce am petrecut după-amiaza împreună ca doi vechi prieteni, acum trebuia să ne despărțim așa, brusc, mai ales că după această despărțire mie îmi rămânea un mare semn de întrebare: asta era ultima oară când aveam s-o văd?

Am ajuns la stația de autobuz. A scos din poșetă o minunată carte de vizită tipărită cu adresa și numărul ei de telefon și mi-a întins-o. Am fost nespus de bucuros că a făcut asta spontan, fiindcă eu mă luptam să găsec o soluție cum să-i cer adresa.

„Și acum?” am întreat.

„Plec în seara asta.”

„Așa de repede! Îmi pare rău. Aș fi vrut cel puțin să te conduc la plecare.”

„Nu-i nicio problemă, Teodor; ai fost foarte drăguț cu mine, ai pierdut deja destul timp,” a spus ea.

„Pentru mine a fost o după-amiază petrecută foarte plăcut, una dintre cele mai frumoase, crede-mă,” am spus.

„Cum vrei tu,” a spus zâmbind, dar ochii ei mă priveau ca de la mare distanță, trădând melancolie.

„Ești probabil obosit, du-te și odihnește-te puțin.”

„La noapte sunt de serviciu.”

„Dar în seara asta nu-i ajunul Paștelui la voi?”

„Ba da, dar eu trebuie să-l cinstesc prin muncă,” am spus cu un zâmbet trist.

„Ce serviciu faci noaptea?”

„Sunt crainic la radio.”

„Crainic la radio? Ooo!”

„Pentru limba italiană,” am spus.

„Atunci am să te pot asculta?” întrebă cu ochi înviorați de speranță.

„Sigur, dacă ai să vrei. Dar n-o să-ți prea placă ce ai să auzi,” am replicat pe un ton mâhnit.

A respins afirmația mea cu un gest al mâinii. „Ai să-mi scrii?” m-a întrebat.

„Bineînțeles.” M-a bucurat nespuse de mult întrebarea ei.

„Mulțumesc pentru tot,” a spus întinzându-mi mâna. I-am sărutat-o cu gentilețe și ea s-a îmbujorat din nou, ca dimineața, dar de data aceasta nu a încercat să și-o retragă.

Apoi s-a întors brusc și a intrat în autobuz.

În timp ce autobuzul se punea în mișcare, și-a fluturat mâna la geam în semn de rămas bun.

Am rămas locului un timp, luptându-mă să înțeleg de ce trebuia să-mi țin lacrimile. Era doar o străină, cu care am vorbit pentru prima dată în după-amiaza aceea. Apoi, încă năucit de acea experiență, a venit rândul meu să iau un autobuz, pe acela care mergea spre Radio București, ca să citesc știri pentru compatrioții Ariellei care credeau că lumea mea era mai bună decât a lor.